

Malé projekty, které jsou velkou pomocí

Milí čtenáři, letošní rok se u nás v SIRIRI nesl ve znamení důrazu na malé projekty. Uvědomili jsme si totiž, že právě skrze ně můžeme změnit životy mnoha chudých lidí ve Středoafričské republice (SAR), a některým dokonce život zachránit. Věřte mi, že pro tyto lidi má naše pomoc velký smysl. Více se o ní dočtete na dalších stránkách.

Do malých projektů se může zapojit každý – i vy! Stačí totiž jen pár stovek od hrstky lidí v České republice, a několik set lidí v SAR to výrazně pocítí. Třeba děti, které se budou ve škole učit v lokálním jazyce sango, nebo nemocní lidé, kteří jinak nemají naději na zlepšení svého stavu kvůli velké chudobě. Možností zapojení je spousta, těšíme se, že se k nám přidáte!

Nenápadní hrdinové

V této příloze přinášíme také exkluzivní rozhovory s lidmi, kteří svůj život spojili právě se SAR, ať už se jedná o polského biskupa Mirka Gucwu, nového místního delegáta řádu bosých karmelitánů, nebo otce Norberta Pozziho, italského misionáře, který má za sebou zážitek vskutku nevšední – v únoru přežil explozi svého auta poté, co najelo na minu.

Přejeme vám inspirativní čtení a děkujeme za veškerou vaši podporu!

JANA ŠKUBALOVÁ, ředitelka SIRIRI

Středoafričské učitele učíme lépe vyučovat, a tím vychovávat nové, vzdělané generace. Jana Škubalová na snímku uprostřed mezi učiteli s certifikáty o absolvovaném školení v programu SIRIRI „Škola hrou v SAR“.

Snímky v příloze archiv SIRIRI

Změnit život už za několik tisícovek

Ve Středoafričské republice (SAR) se cyklicky opakují období, kdy hrozí humanitární katastrofa nebo je tu „jen“ vleklá, „standardní“ humanitární krize.

Velké organizace mohou v podobných těžce zkoušených zemích realizovat projekty za miliony eur. Doprají tam potravinovou pomoc v kamionech, celoplošně očkují, budují studny atd., což je skvělé. SIRIRI

uskutečňuje v SAR projekty mnohem menší, ale u kolegů z velkých organizací se opakovaně setkává s údivem a obdivem nad tím, co vše dokáže vykonat za částky, které by čekali „o jednu nulu vyšší“. Na malé projekty velké organizace administrativně ani logisticky nastavené nejsou.

Svačina, pomoc dětem nebo doprava

To, co už roky dělá SIRIRI, je mimo jiné i realizace miniprojektů, které řeší urgentní situace, zachraňují životy, rozvíjejí talenty a poskytují know-how učitelům. Roční rozpočty mají jen kolem 1000 eur (asi 25 tisíc korun),

sponzor je může podporovat i po půl roce vždy pouhými 500 eur.)

Efektivita těchto miniprojektů je přitom vysoká, a to díky naší dlouhodobé spolupráci s důvěryhodným partnerem, kterým jsou karmelitánské misionáře v SAR. Ti mají zmapované naléhavé situace, a když to jde, pomáhají i z vlastních kapes. Vždy vědí, kde je třeba zasáhnout. Obvykle je třeba postupovat rychle. Časté je, že maminka přijde do zdravotního centra, dostane lék pro své nemocné dítě, ale ona sama už dva dny nejedla. Pomocí jí je – i při dobré vůli – pod rozlišovací schopnosti velkých organizací. My to za celkem malé peníze umíme.

A podobných miniprojektů máme hned několik. Jeden má v Dialyzačním

centru dr. Cédric Ouaneke, další misionářky, které spravují zdravotní centrum pro podvyživené děti, ještě další je první pomoc pro ty, koho bez malého poplatku v nemocnici neošetří, přitom léky by pak dostali zdarma, nebo nemají prostředky, aby dojezdili do dvacet kilometrů vzdálené nemocnice. Na dalších stranách najdete pár příkladů z uplynulých pár měsíců.

Případné dárce, které tahle prosba osloví, prosíme, aby do zprávy pro příjemce napsali heslo „Miniprojekt“. My pak váš dar využijeme tam, kde nám nejvíce chybí peníze. A vždy o tom všem budeme informovat na našem webu siriri.org a na Facebooku SIRIRI.

LUDMILA BÖHMOVÁ,
zakladatelka SIRIRI

Zdravé ledviny jako splněné vánoční přání

Je Boží hod vánoční a do svátečního dne mi zvoní mobil. Hovor přes WhatsApp z neznámého čísla s předvolbou Středoafričké republiky. Ne, opravdu, nebudu řešit práci ještě o Vánocích! Píšu tedy jen suchou odpověď, že jsou svátky a co že to dotyčný potřebuje.

Přichází mi odpověď: „Dobrý den, moc se omlouvám, že vás ruším zrovna o Vánocích. Lékař Cédric mi na vás dal číslo. Chtěl jsem vám jen osobně poděkovat, že díky vaší organizaci můžeme trávit Vánoce celá rodina pohromadě. Náš syn Josué by tu jinak už nebyl. Děkujeme a přežeme krásné Vánoce!“

Dojetí střídá úžas. Je to trochu jako z toho biblického příběhu, kdy se jeden z deseti malomocných vrátí, aby Ježíšovi poděkoval za uzdravení. A tak tiše děkuji Pánu Bohu.

A kdo je Josué? Student na gymnáziu v Bangui, kde učí také jeho tatínek. Je mu teď 19 let. Když se tenhle příběh stal, bylo mu čerstvě 18. Necítil se dobře, zanedlouho se z toho vyklubala malárie. Rodiče pro něj udělali všechno, co bylo v jejich silách – včetně lékařské péče. Nemoc měla ale hodně silný, až děsivý průběh. Po pár dnech mladíkovi selhaly ledviny.

Josué s maminkou, svým lékařem Ouaneponem a Janou Škubalovou.

Jedinou šancí na přežití se stala možnost krevní dialýzy.

Příběhy, které mohou pokračovat

Naštěstí už rok funguje v Bangui nová klinika v čele s mladým lékařem Cédricem Ouaneponem, který se na Josué-

ho chodil na vedlejší pavilon pediatrie pravidelně dívat. Rodina bohužel už neměla prostředky na pokrytí nutných osmi seancí hemodialýzy. Podobné případy se jen málokdy stanou chronickými. Jedna seance vyjde na 20 tisíc středoafričských franků (750 Kč). Taková léčba tedy odpovídá více než jednomu měsíčnímu platu obyčejného učitele v Bangui. SIRIRI ale může po-

dobné případy financovat, a umožnit tak léčení tam, kde by z finančních důvodů nebylo možné... a zachránit tak životy těm, kteří by jinak na péči nedosáhli a zbytečně by museli zemřít. A tak jsme pomohli i v tomto případě.

Josué bude příští rok maturovat. Rád by se stal účetním anebo možná právě lékařem, když vidí, kolik dobra to může přinést!

Pomáháme dětem s podvýživou

Serge Koya je roční dítě, které váží čtyři kila a potřebuje kvůli podvýživě nezbytně odbornou lékařskou péči.

Serge s maminkou a sestrou Betinou.

Sergeho matka Estella bydlí ve vesnici Bwa Buziki nedaleko zdravotnického střediska, které řídí sestry karmelitánky z ústavu Dítěte Ježíše v Yolé – konkrétně sestra Betina Adayodiyil, která je zároveň i zdravotní sestrou.

Estella otěhotněla v pouhých 15 letech a poté, co jí její partner opustil, zůstala odkázána sama na sebe a pomoc svých rodičů. Spolu s nimi

se o chlapce stará a musela kvůli tomu zanechat školu. Když se Serge narodil, byl v pořádku, nicméně matka prodělala nedlouho po porodu žilní infekci prsou, proto ho nemohla kojit. Poté Serge začal ubývat na váze a příbuzní nevěděli, co si počít. V nemocnici ve městě Bouar je odmítli. Karme-

litánky se pak chlapce a jeho matky ujaly ve svém středisku v Yolé, kam Estella nyní již tři měsíce se synem dochází. Každý týden mu sestry podávají mléko s cukrem, sušenky a sáčky s nutriční výživou, kterou dodává UNICEF. Na začátku léčby Serge vážil pouhé tři kilogramy, nyní už o kilogram víc, ale stále je ve stavu vážné podvýživy a ani jeho matka ještě není vyléčená.

Dítěti se však již vrátilo téměř normální zdraví. I jiné děti v podobné situaci, o které se sestry starají, znovu nabírají sílu. Je to hlavně díky podpoře SIRIRI v rámci jejího projektu Potravinová pomoc podvyživeným dětem z Yolé.

MARCELLO BARTOLOMEI OCD,
překlad Anežka Ševčíková

Díky operaci se může konečně najíst

Antoinette se narodila s rozštěpem v jedné vesnici poblíž Bozoumu. Její maminka ji představila karmelitánskému knězi s prosbou o pomoc. Už v útlém věku měla holčička problémy s příjmem potravy. Špatně se jí šálo mateřské mléko. Díky pomoci od českých dárců ji kněz mohl poslat do nemocnice do sousedního Kamerunu. Cesta trvala celý den, ale vyplatila se. Holčička letos na jaře podstoupila operaci, po které se jí rty hezky spravily. Nyní už jí je přes rok. Normálně jí, pláče a směje se jako ostatní děti. Jen malá jizva na rtu prozrazuje, že tomu tak nebylo vždy. Taková pomoc má velký smysl.

Nadějné vyhlídky mladíka z buše

Je středa odpoledne a právě přestává pršet. Vyjíždíme z města Bouar na severozápadě SAR. Cesta ubíhá rychle, jedeme právě po nejlepší silnici z celé země. Škoda, že je jen na pár kilometrech.

Kobeo bude brzy znovu chodit.

Po chvíli sjíždíme na rozblácenou cestu do vesnice Bwa Bouziki. Zastavujeme u zdravotního střediska. Zbytek cesty jdeme pěšky. Naším cílem je návštěva chlapce, který se jmenuje Junior. Žije se svou maminkou Claudií. To jsou jediné dvě indicie, které máme, na zbytek se musíme doptat místních. Zastavujeme mladíka na kole, který nás dovede k šéfovi vesnice. Ten kroutí hlavou a volá svoji ženu. Ani ta o chlapci jménem Junior nikdy neslyšela. Ukazujeme fotku v mobilu. Žena zvolá: „Ale to je přece Kobeo!“

Potom nás vedou přes celou vesnici zpět.

Malý domek z udusané hlíny má stejně jako ty další střechu ze slámy a pouze dvě místnosti – ložnici a sklad. Vcházíme dovnitř. Přes půl místnosti je nízká postel z dřevěných tyčí, jen asi pět centimetrů nad zemí. Na ni si sedá mladík. Nikdo mu tu neřekne jinak než „Kobeo“. To znamená v jazyce gbaya „babiččin vnouček“. Vzrůstem vypadá na deset let, kvůli vráskám ve tváři bych mu ale hádala aspoň čtyřicet. A podle jeho slov je mu čtrnáct.

Prohlíží si nás a podává si se všemi rukou. Špatně se pohybuje, celou nohu má od kyčle až po prsty na nohou v nechodící sádře. Druhá noha je velice hubená. Leží zde takto už 14 dní a ještě další dva měsíce ho čekají. I přesto se pokouší aspoň občas o úsměv.

Kobeovi byly čtyři roky, když do vesnice vtrhli ozbrojení muži z islámské milice Séléka. Ve vesnici se strhl pokřik a každý utíkal do buše, aby si zachránil holý život. Kobeo utíkal také a kvůli vysoké trávě si nevšiml díry v zemi. V té se mu zablokovala noha. Byla z toho ošklivá zlomenina. Několik dní se skrýval v buši. I potom se každý staral o to, jak přežít, a malého Kobey si nikdo moc nevšiml. Nohu mu jen zavázali a srostla mu špatně a nakřivo. Později chodil s holí, ale nikdy toho moc nenachodil. Přestal i chodit do školy, protože ho noha bolela čím dál víc.

Zase bude hrát fotbal!

O jeho osudu se doslechl P. Marcello Bartolomei, italský karmelitán. Karmelitáni provozují zdravotní středis-

ko, kam si Kobeo občas chodí pro léky na bolest. P. Marcello přinesl do chlapceva života naději, že bude zase chodit normálně. Díky fondu první pomoci od SIRIRI mohl Kobeo poslat do hlavního města Bangui na operaci. Ta se povedla a už nyní má mladík mnohem menší bolesti než předtím. Ted už jen musí čekat, až mu noha sroste, a absolvovat ještě několik rentgenů a kontrol.

Ptám se ho, co by si přál, až se mu noha zahojí. Odpovídá, že by se moc rád vrátil do školy. Snad se mu to tedy po novém roce podaří. Kobeo mi sděluje, že bude do konce života děkovat Bohu za jeho milosrdenství a SIRIRI za velkou pomoc, bez které byly jeho životní vyhlídky dost zoufalé – byl by postižený do konce života.

Chcete vědět, na kolik vyšla léčba mladého Kobey? Na 20 tisíc korun.

Loučíme se s ním s příslibem, že se nechá vyfotit, až bude hrát fotbal. A než to bude opravdu možné, povzbuzujeme ho vytrvat a také využít čas na lůžku třeba ke zlepšení znalostí ze školy opakovaním z učebnic nebo četbou Nového zákona v sangu.

Novinky z našich projektů

Letos jsme se vydali do SAR hned dvakrát – v květnu a v srpnu. Navštěvovali jsme zdejší školy, organizovali školení pro učitele v rámci našeho projektu „Škola hrou v SAR“. Navštívili jsme i ostatní projekty, které v SAR uskutečňujeme. Také jsme se setkali se všemi, kdo mají naše projekty na starosti nově. Máme radost, že základy jsou tímto položeny a naše spolupráce hladce poběží i nadále.

● Zemědělská škola

Na střední zemědělské škole v Bangui a přidružené farmě jsou nejviditelnějšími změnami rozšiřování záhonů o nové plodiny a chov nových druhů domácích zvířat – např. křepelek, kachen či králíků. Pro ty tam je dost prostoru, který dřív nebyl moc využit. O vše se stará tým zaměstnanců a studentů školy, studenti tak navíc získávají cennou praxi.

Škola má také nového ředitele P. Stefana Molona, který je i naším koordinátorem studentů.

● Podpora studentů

Aktuálně podporujeme dvanáct studentů různých oborů: medicíny, zemědělských studií, žurnalistiky, ekonomie či těžebního průmyslu. Všechny tyto obory poskytují po ukončení studia zajímavé pracovní příležitosti - umožňují tak mít živobytí a vymanit se z chudoby. Během naší návštěvy se nám podařilo s novým koordinátorem a se studenty, kteří zrovna byli v Bangui (byla totiž doba prázdnin), sejit. Bylo to pro všechny velkým povzbuzením

● Fondy první pomoci a podvyživené děti

Loni a letos jsme rozšířili dosah i objem finančních prostředků. Nově pomoc poskytujeme i ve městech Baoro a Bangui. Rozšířili jsme projekt také na vesnici La Yolé poblíž Bouaru. Velmi často na tamější kliniku přicházejí vesničané, kteří mají velice omezené prostředky, a ke zdravotní péči tak nemají přístup. O pacientech, kterým jsme pomohli, pravidelně informujeme také na našem Facebooku.

● Ruku v ruce – obrázky na trička

Během obou pobytů jsme využili příležitost být s dětmi. Poprosili jsme je, aby nám vytvořily obrázky na nová trička do našeho benefičního obchodu. Děti z toho byly nadšené a s velkou radostí nakreslily stovku obrázků. Už nyní se můžete těšit na nové modely na Vánoce!

Díky podpoře českých dárců mohou studovat na vysoké škole i tito mladí lidé.

● Misie v Bozoumu

V karmelitánské misii v Bozoumu všechny naše projekty od školy, sirotčince nebo Školy hrou po kurzy pro ženy pokračují dobře dál. Velkou radost jsme měli z projektu výroby mýdla, který převzala nová řeholnice. Ta má na starosti i denní stacionář pro si-

rotky, který také podporujeme. Mýdla slouží hlavně těmto dětem, které by se jinak k žádným hygienickým prostředkům nedostaly.

O všech našich projektech pravidelně informujeme na našem webu siriri.org.

Chceme učitelům pomoci lépe učit

„Od minulého roku, odkdy učím podle ‚Školy hrou‘, vidím velký rozdíl. Děti jsou mnohem aktivnější a baví je chodit do školy. Přijdou dokonce i tehdy, když jsou nemocné, protože nechtějí chybět.“ To jsou slova Sylvanie – jedné z učitelů, kteří se letos účastnili v severozápadní části země jednoho ze dvou školení SIRIRI v pedagogických dovednostech „Škola hrou v SAR“.

Ve Škole hrou se pedagogové učí využívat třeba karty s písmenky nebo didaktické kresby.

Cílem těchto školení, která SIRIRI středoafričským pedagogům nabízí od roku 2016, je osvěžit znalosti a upevnit schopnosti učitelů prvního stupně. Do toho prvního se letos zapojilo 53 učitelů a školili je čtyři jejich kolegové. Na druhém pak bylo 92 učitelů a školilo je devět kolegů. Podobně jako minulý rok přijeli na školení už jen dva lidé z Evropy: supervizor a pedagog specializovaný na vzdělávání dospělých Thameur Debouba a Jana Škubalová, ředitelka SIRIRI.

Školení se zúčastnilo vůbec poprvé více než dvacet pedagogů. A jak na ně zapůsobilo? „Tohle školení se mi fakt moc líbí. Je úplně jiné než ta ostatní, na kterých jsem kdy byl. Moc rád bych tu-

to metodu zavedl do protestantských škol, které sdružuje moje organizace,“ říká pětadesátiletý Alfred z Bangui. „Moc děkuji, že jsem se mohl zúčastnit i navzdory tomu, že teprve studuji gymnázium. Nikdy jsem na ničem podobném nebyl. Moc rád bych se po maturitě stal učitelem,“ navazuje sedmnáctiletý George z Baora. „Jsme úplně nadšeni. Už se těšíme na září, kdy to budeme moci vše uvést do praxe,“ raduje se pětadvacetiletá Barbara z Bangui.

Co mi to píšeš na záda?

Do školení se příležitostně zapojily i děti účastníků. Těch bylo jen pár, zato ale byly po celou dobu kdesi v areálu a často zvědavě nakukovaly do tříd. Desetiletá Neftali se svou několika-měsíční sestřičkou Gypsy na zádech vyučování doslova hlatala. Bylo vidět, že by si nejraději sama sedla do třídy a hrála hry společně s učiteli. Spolu se svými dalšími dvěma sestrami pak od učitelů kopírovaly pedagogické hry. Jiný den zase učitelé využili dva předškolní chlapce, aby na nich ukázali, jak se mají správně mýt ruce.

Na program školení se dostaly hry nám dobře známé z našeho dětství: třeba psaní písmen či číslic prstem na záda, bingo, písnička „hlava, ramena, kolena, palce“ či hra na slepou bábu. Postupem času učitelé integrovali do školení i výuky i jim známé písničky, jako třeba francouzskou „Bratře Kubo“ v sango či místní písničky a říkanky.

Učitelé hravá výuka baví a učí pak děti spolupráci, respektu, solidaritě nebo třeba větší citlivosti k sobě navzájem.

Po slabikářích z Česka je šáňka

Některé hry obsahují práci s písmeny, což dětem pomáhá hravou formou si osvojit základy čtení a psaní. To vše v sango. Výsledek na sebe nenechá dlouho čekat: 90 % dětí umí na konci první třídy číst a psát (oproti asi 30 %

v klasických středoafričských školách, kde se vyučuje ve francouzštině).

A co plánujeme do budoucna? O program „Škola hrou v SAR“ projevil velký zájem biskup místní bojar-ské diecéze Miroslaw Gučwa. Rád by ho zaštilil a rozšířil do celé své diecéze, která je větší než celá Česká republika. Máme tedy v plánu aktualizovat a dotisknout slabikáře v sango, které jsme pro tento projekt vytvořili, a další didaktické materiály. Pomůžete nám? Už nyní sbíráme malé částky, aby to bylo možné. Jeden slabikář vychází na necelých 100 Kč.

Ohlasy ze srpnových školení učitelů

„Jsem moc vděčný za možnost po dobu jednoho týdne probírat s kolegy zkušenosti z praxe. Podle programu Škola hrou učím už roky a stále se od sebe máme co učit – třeba nové hry a příklady pro děti.“
Apollinaire, 35 let, Bossemptélé

„Školení se mi moc líbí. Moc ráda využiji obdržené pomůcky při výuce ve své třídě předškoláků.“
Sophie, 42 let, Bangui

„Pochopila jsem lépe věci, kterým jsem minulý rok nerozuměla. Tento rok ještě přidám do výuky další hádanky.“
Adelaide, 33 let, Samba-Bougoulou

„Letos se mi nejvíc líbily hodiny úvodu do zeměpisu a dějepisu. Nikdy jsem nic podobného neslyšel ani nečetl, a to učím už 35 let! Máme tu sice nějaké mapy, ale nikdo nás s nimi neučil pracovat. Moc děkuji.“
Bernard, 60 let, Bozoum

„Naučil jsem se vyučovat děti v lokálním jazyce sango. Jsem z toho nadšený. V dalším školním roce využiji metodu Školy hrou mimo jiné uplatněním pěti doporučených pedagogických principů.“
Michel, 50 let, Samba-Bougoulou

Projekt „Škola hrou v SAR“ nabízí komplexní řešení „na klíč“ pro učitele Středoafričské republiky. Spojuje moderní pedagogické metody s autorskou přípravou a tiskem a distribucí didaktických pomůček v národním jazyce sango.

Příspěv na projekt Škola hrou v SAR můžete přímo zde:

Bohatství naší diecéze spočívá ve vzdělávání

Biskup MIROSŁAW GUCWA, všem místním známý jako „Mirek“, je Polák. V SAR už ale žije dlouhých 31 let, od roku 1992. Spravuje diecézi Bouar na západě země, přes 400 kilometrů od hlavního města. A je také našim vynikajícím partnerem.

Jak byste popsal svoji diecézi?

Máme patnáct farností, většinou jsou svěřeny řeholníkům, o šest farností se pak starají diecézní kněží včetně kněží z Polska. Další z našich 50 kněží pracují v seminářích a ve formačních domech. V okolí Bouaru máme semináře hned tři: karmelitánský, diecézní a kapucínský, a navíc humanitní fakulty a noviciáty. A k diecézi jsou přidružené i školy. Je jich tu přes padesát: mateřské, základní, střední a filozofická fakulta. Nyní zakládáme Pedagogický institut sv. Augustina pro vzdělávání učitelů. Ve vzdělávání tkví potenciál a bohatství naší diecéze.

V neposlední řadě se naši kněží a řeholnice angažují v některém z deseti zdravotnických zařízení. Diecéze má tři nemocnice a pak dispensáře (zdravotní střediska). Doufám, že se budou tato zařízení dále rozšiřovat.

Co z toho místní oceňují nejvíce?

Stále větší poptávka je po vzdělávání, a tak mu věnujeme opravdu hodně sil. V přidružených i ve státních školách je stále více mladých lidí a mnoho dalších má chuť studovat, ale školy pro ně chybí. Pracujeme tedy na tom, abychom je podpořili. Aby třeba i dívky mohly chodit nejen na základní, ale i na vysoké školy. Pro ně je to trochu složitější, problém jsou předčasné sňatky a podobně, kde je potřeba přídát na osvětě.

Jak se na životě církve podílejí laici?

Máme tu například tři školící střediska pro katechety, kde se zájemci školí šest měsíců. Nepřicházejí tam jenom muži – otcové, ale celé jejich rodiny, manželky a děti. Během roku můžeme vyškolit asi 40 rodin. Ty pak pracují ve svých komunitách, protože po vesnicích je tu více než 220 křesťanských společenství. A právě katecheté jsou tu odpovědní za všechny aktivity, pastorační, evangelizační, katechezi a přípravu na svátosti. Starají se o celé místní společenství.

Také máme mnoho modlitebních společenství a hnutí, nejpobulárnější je Mariina legie, pak jsou tu hnutí mládeže, charismatická obnova a také

liturgická hnutí, tedy lektoři a ministranti, tanečníci a sboristé, kteří připravují každou nedělní slavnost.

V každé farnosti je kancelář Charity a kolem ní lidé, kteří se angažují a kteří se ostatním dávají, a tak je naším úkolem je podpořit ve spolupráci, duchovním a mravním vzdělávání, v růstu a jejich každodenním životě.

Od té doby, co SIRIRI spolupracuje s karmelitánskými misionáři v SAR, rozvíjí ve všech zmíněných oborech vlastní projekty. Vidím tedy mnoho styčných bodů. Jak svou spolupráci se SIRIRI hodnotíte vy?

Vzpomínám si, že jsme se poprvé, před několika lety, potkali v Bozoumu, kde práce SIRIRI začala. Těší nás, že do SAR každý rok znovu přijíždíte podpořit různé aktivity. Zpočátku jste se soustředili na Bozoum, protože někde se začít musí. Teď se angažujete v mnoha dalších místech, rozjeli jste „Školu hrou“, což je věc, která si zaslouží veškerou podporu. Děkuji vám za vaše nasazení! Teď musíme vymyslet, jak školení pro učitele dále rozšířit, aby se čím dál víc dětí mohlo naučit číst a psát v místním jazyce sango. Když se to naučí, půjde jim to snáz i v dalších jazycích – třeba i v úřední francouzštině.

Ne všechny děti mají sango jako svůj mateřský jazyk, ale ukazuje se, že i tak je to pro ně jednodušší než francouzština.

Sango je národní jazyk, ale někteří Středoafričané mluví doma jazykem gbya nebo kar. Hlavně na venkově se leckdy mluví jenom místními jazyky. Když jdou pak zdejší děti do školy, mají díky „Škole hrou“ možnost se učit sango od útlého věku. Ve větším městě, kde se mluví jenom sangem, se pak už neztratí. „Škola hrou“ jim pomáhá lépe poznat jejich národní jazyk, který se teď stále více používá: lidé už jím tu mluví raději než francouzsky.

Kolik je v SAR vlastně etnických skupin a jazyků?

Velkých etnických skupin je asi pět: Gbaya, Banda, Kare, Baka nebo Mbororo, kteří mluví fulbštinou. Pak je tu mnoho menších skupin, včetně muslimů, kteří mluví arabsky. Každý, kdo chodí do školy nebo pracuje ve větším městě, zná ale sango, ať už je příslušníkem kterékoli etnické skupiny. Také Bible, liturgie a katechismus jsou v sango. V malých vesnicích tak vyučují sango právě i katecheté.

Pozorujete za své tři africké dekády ve zdejší církvi nějaký vývoj?

Co je vidět nejvíce, je nárůst počtu věřících. Každý rok máme kolem tisíce biřmovanců. Letos budeme mít dva až tři tisíce katechumenů, a to nejsou malé děti, minimální věk je sedm let. V roce 1978, kdy bouarská diecéze vznikla, tu bylo 80 tisíc křesťanů, a nyní je jich nejméně 125 tisíc. A protože roste také počet biřmovaných, není to jen otázka počtu, ale také kvality, protože biřmovanci se často také angažují ve farnostech a hnutích i v sociálních aktivitách vně církve.

Přibývá také kněží z řad místních. Třeba misií karmelitánů v Yolé už celou řídí místní kněží, nepůsobí tam žádní misionáři. I to je známka růstu.

Jde jen o to vytvořit správné podmínky. V každém případě nemáme problém s tím, že bychom neměli dost zájemců. Rodiny jsou mnohočetné, takže je „odkud brát“ i pro církve.

Kde teď vidíte největší potřebu místní církve?

Stále můžeme rozvíjet průběžnou katechezi věřících, formaci po křtu a biřmování. Musíme vytvořit prostor pro hlubší poznání víry, aby se lidé nemuseli omezovat jen na to, co se naučí v katechismu, ale došli k hlubšímu porozumění.

Překlad Ignác Okamura

Biskup Mirek na návštěvě ve školní kuchyni jedné ze škol v Bossempaté.

Rád bych se do SAR zase vrátil

V únoru i KT přinesl zprávu, že karmelitánský misionář P. NORBERTO POZZI (71) utrpěl vážný úraz poté, co ve svém autě najel na pozemní minu. Díky včasnému zásahu byl zachráněn, ačkoli přišel o nohu. Na konci září, kdy jsme se sešli v klášteře v italském Arenzanu k rozhovoru, je už ale zase plný elánu a plánuje se do misíí vrátit.

Co si vybavuješ z oné osudové únorové cesty?

Stalo se to uprostřed buše, měl jsem cestu do tří vesnic, která měla trvat čtyři pět dní. Ale hned pouhých asi 20 kilometrů od naší misie v Bozoumu jsme byli vyhozeni do vzduchu. Stalo se to půl hodiny po našem odjezdu.

Co si pamatují? Nic. Teprve později, když mi ukázali fotku, jsem si na něco málo vzpomněl. Přejížděli jsme právě most z prken – zkrátka abyste se dostali na druhou stranu, musíte trefit dvě prkna položená přesně na šířku vozidla. Naše pneumatiky se dotkly prken – a pak už si opravdu nic nepamatuji. Mina musela být pod nimi a vybuchnout, právě když jsme měli na ně najet. Neslyšel a neviděl jsem nic, vůbec nic. Jednoduše jsem omdlel.

Pak auto leželo vedle silnice a nebylo s ním něco v pořádku. A vybavil jsem si, že i na mé pozici bylo něco nepříjemného. Kladl jsem si otázku, zda jsem náhodou neměl zrovna nehodu. Nedochovalo mi to. Zpočátku jsem byl trochu při vědomí, zablokovaný v autě, pak mě vytáhli, pomohli mi posadit se na silnici, a když jsem otevřel oči, viděl jsem černobíle. Pak jsem opět ztratil vědomí.

Když jsem se zase probudil, vezli mě na motorce do nemocnice v Bozoumu, posazeného mezi dva lidi, abych nespádl. Projížděli jsme vesnicí za vesnicí a slyšel jsem volání: „Otcě

Norberto!“ A pak už nic, až do noci. Tou dobou už mi vyčistili všechny rány. Měl jsem jednu velkou, ale i spoustu malých ran. Kousky dřeva, plechu, klacků a železa se mi zapáchaly do těla. Dali mi i trochu krve.

Měl jsi bolesti?

Neměl, nic jsem necítil. Naštěstí. Dali mi i nějaké léky. Druhý den mě poslali vrtulníkem do nemocnice v Bangui, tam mě ošetřil tým OSN a zpevnili mi nohy kusy železa. A nazítří poté jsem skončil v nemocnici v ugandské Kampale. Nevzpomínám si, jak jsem se tam ocitnul, jen že mi OSN ošetrilo vousy.

Proč jsi musel do Kampaly?

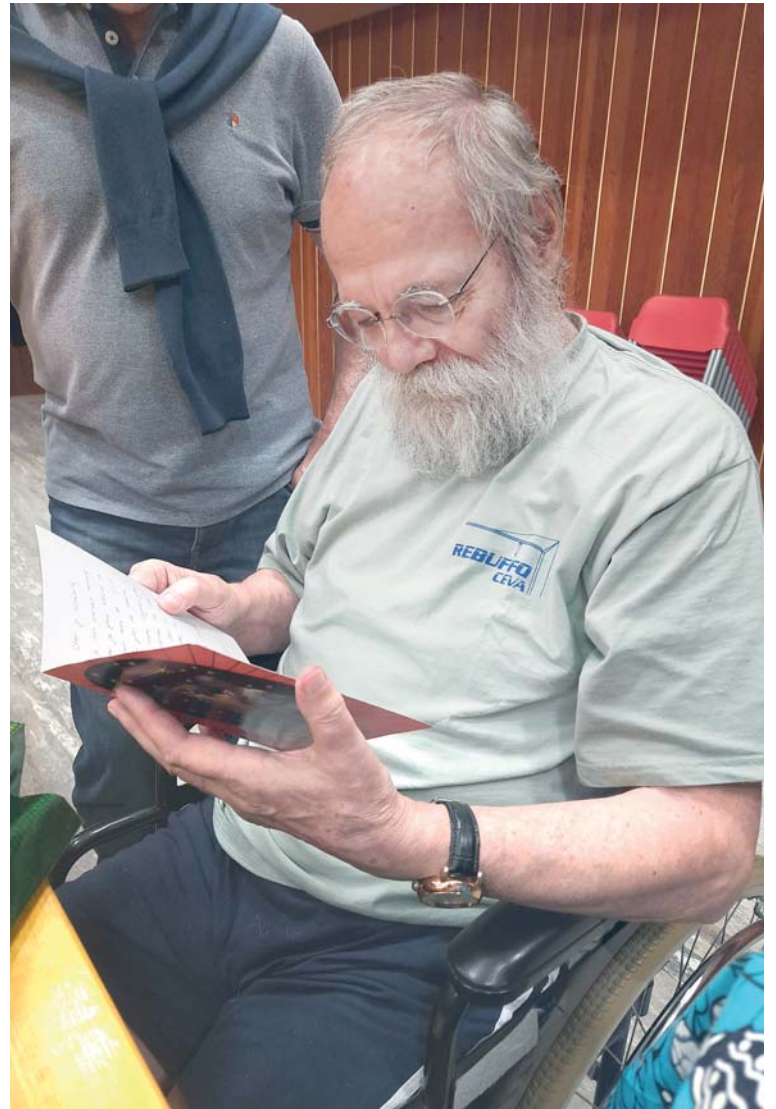
Poslali mě tam, aby se o mě a o mou nohu mohli lépe postarat a zvolit další operaci, vyrobení nějaké protézy, nebo dokonce amputaci, což se nakonec stalo. Nemocnice v Kampale je na to dobře vybavená.

Takže jsi ve svém stavu hodně cestoval.

Ano, ale často jsem byl přítom v bezvědomí nebo jsem spal.

Ty sám ses ve svých 43 letech stal knězem, ale jeden z tvých bratrů je lékař. Hrál to v této situaci nějakou roli?

Můj bratr lékař mi hodně pomohl. Průběžně mě zpravoval o tom, co se

„Je důležité nenechat se spoutat tím negativním,“ říká P. Norberto.

bude dít, pravidelně informoval rodinu, přátele a všechny kolem mě. Sledoval moje přesuny, mé operace, všechno. Byl takovým spojovacím článkem mezi mnou, lidmi z mého okolí a lékaři, kteří se o mě starali. A sehrál roli i v mé repatriaci do Itálie, kde nyní zatím zůstávám.

Ano. A kromě toho jsem na místní rebely nikdy nesvaloval těžkosti tohoto světa. Když jsem se uzdravoval, neztratil jsem dobrou náladu, zůstal jsem klidný a vyrovnaný. A myslím, že je důležitější si takového ducha zachovat, než skřípat zuby a nechávat se spouštět tím negativním.

Jak ta událost posunula tvůj život z víry?

Řekl jsem si: Stále jsem tu. A pokud tu jsem, znamená to, že stále sloužím Pánu. On mi řekne, co ode mě chce a proč mě zachránil. Byla to přece pěkně velká nehoda, ale ponechal si mě pro své dílo.

Ani jsem si nedovolil proklínat toho, kdo tu minu položil. Byl to bandita a jejich „práce“ je pokládat miny a působit zmatek. Co na to mohu říct?

Nezlobíš se na něj?

Ne. Vlastně trochu ano. Ale spekulace, proč tu minu položil, mě daleko nedovedou.

Jisté je, že nemínil ublížit konkrétně tobě.

V nemocnici ses modlil sám, ale i v Česku se s tebou a za tebe modlila spousta dalších lidí.

V Kampale se mnou několik dní byl P. Federico, náš tehdejší provinční delegát v SAR. Občas mi ráno říkal jména všech lidí, kteří se za mě modlí. Byly to tisíce lidí – v našich kláštřích v provincii, v dalších komunitách, řeholnice, moji bratři, přátelé... Vzniklo celé hnutí modliteb za mě. Dost mě to dojalo. A tyto modlitby mi velmi pomohly. Myslím, že Pán je vyslyšel. Pracovalo pro mě tolik lidí, v nemocnici i v modlitbě, a já bych jim chtěl tímto poděkovat.

Nebylo by ale dobré, kdyby se za mě modlili donekonečna! Ale mohou se modlit do té doby, než budu moct chodit sám bez větších kompli-

P. Norberto v září, kdy náš rozhovor vznikl, v komunitě spolubratří karmelitánů v italském Arenzanu.

Seznamte se s novým karmelitánským delegátem

Středoafričský rodák P. MESMIN DINGBEDI se v červnu stal novým

provinciálním delegátem bosých karmelitánů v SAR – našich místních partnerů. Zastavili jsme se s ním na několik slov.

Jste prvním Středoafričanem, který přijal tento úřad. Co to pro vás znamená?

Rada naší janovské provincie, kam patří i středoafričtí karmelitáni, mi letos 28. června 2023 svěřila tuto zodpovědnost. Přijal jsem tuto výzvu jako službu naší delegaci v tomto regionu. Jsem skutečně prvním Středoafričanem, kterému byl tento úkol svěřen, následuji v tom své italské řádové spolubratry.

Lze to chápat i jako určitý vývoj ve vaší komunitě?

Je z toho patrná důvěra mých italských spolubratří a zároveň jde také o určitou kontinuitu. Italští karmelitáni sem přišli, aby zasévali semena Kristovy dobré zprávy a charisma Karmelu. Nyní jsou rádi, že mohou svou zodpovědnost předat svým místním spolubratrům – tedy nám, kdo ze SAR přímo pocházíme. Nadále tu však zůstávají s námi, aby nám pomáhali, finančně i duchovně, přispívali nám svými zkušenostmi – protože karmelitánská přítomnost v SAR je zatím poměrně čerstvou záležitostí (oslavili jsme zde nedávno teprve 50 let přítomnosti karmelitánů).

Proto potřebujeme zkušenost našich italských spolubratrů, aby tu karmelitánské učení o „daru Boží milosti“ lépe zakořenilo: na základě bratrské sounáležitosti, kontemplativní tiché modlitby, slavení mši a všeho, co s tím souvisí. Což je i pastorační činnost, doprovázení a v neposlední řadě aktivity v sociální oblasti. Pro mě je to radost, nadále spolupracovat s italskými spolubratry na budování církve v SAR.

Dnes žijete v klášteře Saint Élie v Bouaru. Odkud jste sem přišel?

Z Itálie. Studoval jsem tam morální teologii a na konci pobytu mě moji představení požádali, abych se vrátil

zpět do SAR – právě sem, do komunity v Saint Élie.

Co tu máte na starost?

V Saint Élie jsem nyní převorem. Máme tu mj. centrum vzdělávání – postulat a noviciát, kde přijímáme ty, kdo se připravují na možnou životní dráhu v řádu a chtějí mít zkušenost se životem ve společenství právě od nás. Takže jsou tu kněží, ale také mladí muži, se kterými toto společenství společně vytváříme.

Co konkrétně se zde novici učí?

Studují základy a pravidla řádu bosých karmelitánů, a také se učí, jak žít jako bratři v komunitě. Je to určité zasvěcení do duchovního karmelitánského života. A teprve na konci tohoto zasvěcování se novici rozhodnou, jestli budou v řádu dále pokračovat, nebo jestli tuto církevní rodinu opustí.

Například Cédric Ouaneppone, kterého SIRIRI podpořila na studiích a který je dnes specialistou na léčbu ledvin, byl původně studentem karmelitánského semináře v Yolé. Nakonec se ale rozhodl církevní dráhu opustit a šel studovat medicínu. Necítil k řeholnímu životu povolání. A dnes už je lékařem a také tak přispívá svou službou naší společnosti a zemi.

Jak si dále představujete budoucnost karmelitánů v SAR?

Mojí vizí je především další ukotvení karmelitánského učení. Tím myslím zejména důraz na modlitbu a bratrství v duchu služby. Jsme bratry ve společenství, kde nemůžeme mluvit o rozdílech. Jistě, nějaké rozdíly v rovině intelektuální, etnické nebo z hlediska původu mezi námi jsou. Ale všichni jsme si bratry v jedné karmelitánské rodině.

Také bych byl rád, abychom my Středoafričané více rozvíjeli možnosti autonomního financování, protože doposud nás ve všem podporovali zejména naši italscí spolubratři, ale také další organizace. Na druhou stranu my sami můžeme spolupracovat, a tím rozmnožovat, co dostáváme. Používat dostupné prostředky pro dobrý účel v duchu evangelia. Snažíme se o to různými cestami, např. v oblasti zemědělství, chovu hospodářských zvířat či přijímáním hostů v našich komunitách. To vše nám může pomalu přinést aspoň trochu vlastních prostředků, abychom v SAR přežili.

A také je zde otázka dalšího sebevzdělávání a specializace, abychom v budoucnosti mohli dále sloužit ve vzdělávání a pomáhat místní církvi se rozvíjet.

Překlad Jana Šandlová

Rád bych se do SAR zase vrátil

Nácvik chůze s protézou.

kací. Pár drobných modliteb rozhodně neuškodí. Možná už nebudu moci chodit jako dřív, ale budu prosit Pána o sílu.

A co budeš dělat, až budeš zase chodit?

Ještě nevím. Dokud budu v SAR převažovat rebelové, kteří neustále prosévají zemi minami, nemám chuť tam jet. Ale rád bych se zase vrátil, a to dost brzy. Ze dne na den jsem byl pryč, bez možnosti dát do pořádku své záležitosti, a rád bych to tam ještě urovnal. I kdyby to mělo být tak, že připravím svůj pokoj pro někoho jiného, pokud nebudu moct setrvat.

A v případě, že zůstanu, bude to hlavně kvůli místním lidem. Nebudu už tolik cestovat, možná si někdy vyjedu do buše, ale ne jako dřív, kdy jsem každou neděli přejížděl napříč buši z jedné vesnice do druhé.

Mojí prioritou je teď naučit se znovu chodit. To znamená umět si bez problémů nasadit protézu, mít ji celý den na noze, pohybovat se bez problémů. Bylo by skvělé, kdyby věci pokročily.

Změnilo dílo, které jsi pro SAR za 30 let své služby v misiích vykonal, tvůj vztah k Bohu?

Řekl bych, že ne. Někdy si člověk musí poradit sám, někdy mu pomůže Pán. Je to práce, která se dělá pro dobro druhých, a musíš mít silnou motiva-

Po úraze následovaly cesty po nemocnicích v Ugandě i Itálii.

ci ji dělat. Nevím, jestli jsem se změnil. Pořád jsem tím chudákem, kterým jsem byl předtím: člověkem s malou vírou. Jisté ale je, že jsem se něco naučil.

A co děláš teď?

Zpovídám. Dnes ráno to bylo poprvé a teď mám povolení zpovídat na vlastní pěst. Ale mši sv. ještě sloužit nemůžu, protože nemůžu stát. Mohl bych také psát, ale ještě jsem nenašel, co a komu.

Překlad Barbora Fischerová

Děkujeme za počítače a iPady pro studenty

„Moc děkujeme dárcům z ČR, kteří nám pomohli v našem studiu! Z nových tabletů máme opravdu ohromnou radost. O tom se nám ani nesnilo!“

To vzkazují Dieu-Bénit Bouba a Gad Marvin Kalou, dva studenti vysoké školy zemědělské v Bangui.

Na začátku roku se nám ozvali dva čeští dárci s nabídkou počítačů pro využití v našich projektech – dvou starších, ale velice zachovalých a plně funkčních notebooků a tří zbrusu nových iPadů. Dárci si přáli, aby počítače sloužily především studentům, které již podporujeme.

Společně s našimi partnery jsme tedy udělali malý průzkum, kdo by počítač

nejvíc potřeboval. Nikdo z nich si nemůže dovolit počítač koupit (v SAR je ještě mnohem dražší než v Evropě). Podporujeme totiž ty, kteří by si jinak nemohli dovolit ani samo studium. Někteří z nich už ale počítač mají od jiných dárců.

Studenti počítače potřebují – někteří na závěr studia pro sepsání závěrečné práce, jiní se bez něho neobejdou už ani během studia: některé univerzity zavedly během pandemie distanční výuku a částečně v ní pokračují

Chcete se také přidat a darovat něco potřebného do SAR? Napište nám! I na některé věcné dary můžeme vydat potvrzení o daru pro daňové účely. Děkujeme.

čují doposud, jiné zase požadují vypracování prací na počítači či vyhledávání informací na internetu.

Poděkování od obdarovaných studentů budeme postupně zveřejňovat na Facebooku.

Ruku v ruce: Originální vánoční dárky

Právě dokončujeme novinky na předvánoční prodej v našem benefičním e-shopu Ruku v ruce. Těšit se můžete mj. na dvě dámská, dvě pánská a jedno dětské tričko. Nový motiv „Bara neboli Ahoj“ je od výtvarnice Aleny Zavadilové. Pro design potisku jsou použity obrázky od středoafričských i českých dětí, vždy na totéž téma: „bara“ znamená v sango „ahoj“. Oprašujeme také velmi oblíbený a stále popotávaný motiv banánu.

Pro velký úspěch a aktuální módu baťůžků rozšiřujeme sortiment o další model ve dvou barvách. Vyberete si už ze dvou modelů a čtyř barev.

Kromě toho u nás najdete spoustu tipů na vánoční dárky: originální šperky z Afriky, sety sešitů, gumičky a tužky, originální přání k Vánocům či

pestrobarevné taštičky na nejrůznější poklady (klíče, mobil atd.).

Veškerý zisk z prodeje převádíme na transparentní účty SIRIRI, ze kterých financujeme provoz organizace a projekty v SAR. Nakoupit v našem obchodě je tedy jedna z konkrétních možností, jak se na naší práci přímo podílet.

www.rukuvruce.org

Oslavte svá výročí s námi

Na začátku září se nám ozvali hned dva lidé s nápadem podpořit nás během svého výročí.

První se rozhodl oslavit své 30. narozeniny s přáteli a rodinou a místo darů je poprosil o podporu našeho projektu pomocí vysokoškolským studentům. Jemu samotnému totiž

v minulosti podobná podpora během studia umožnila získat vzdělání v zahraničí. Během oslavy se vybralo asi 15 tisíc Kč.

Také druhý, člen týmu SIRIRI, slavil životní jubileum. Vzdal se darů a místo toho požádal své hosty o podporu našich projektů při benefičním pro-

deji Ruku v ruce. Vynesl 37 450 Kč. Hosté využili také platbu přes QR kód na transparentní účet SIRIRI. Vybralo se přes 400 tisíc Kč! Všem dárcům moc děkujeme za jejich solidaritu s lidmi v jedné z nejhudších zemí světa. Potvrzení o daru je samozřejmostí.

Slavíte něco a chcete nás podpořit? Nebo máte jen nápad na hezkou akci? Napište nám nebo zavolejte.

Autorkou neoznačených textů je Jana Škubalová, přílohu redakčně připravila Alena Scheinostová

Jak nás můžete dále podpořit?

Učíte ve škole?

Uspořádejte běh! Třeba jako francouzské lyceum v Praze na začátku října. Akce vynesla přes 90 tisíc Kč.

Zorganizujte benefiční koncert a výtěžek nám pošlete.

Zapojte se do Afrikanů pro Afriku: na začátku jara s dětmi zasejte semínka afrikanů, rajčat nebo třeba

bazalky. Sazeničky pak prodáte a výtěžek nám pošlete. Rádi k vám do školy přijedeme s prezentací fotografií či interaktivním programem. Letos prodaje vynesly přes 67 tisíc Kč.

Máte čas?

Pomozte nám jako dobrovolníci na stáncích či při překladech z/do francouzštiny!

Přijďte se na nás podívat na naše akce a stánky. Aktuální akce najdete na našem webu siriri.org v rubrice Novinky a také na Facebooku.

Modlete se za práci karmelitánů v SAR a za naše projekty! Aktuálními výzvami jsou bezpečnost, ochrana na cestách pro kněze, kteří jezdí do odlehlých vesnic, ale také třeba rozšíření „Školy hrou“ do dalších 50 škol bouarské diecéze.